

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku K. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w E.
o prawo do emerytury pomostowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 listopada 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 17 lipca 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 17 lipca 2020 r. - na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. od wyroku Sądu Okręgowego w E. z dnia 30 kwietnia 2019 r., zmieniającego zaskarżoną przez ubezpieczonego K. M. decyzję organu rentowego z dnia 21 listopada 2018 r. i przyznającego ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od dnia 29 października 2018 r. – zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

Sąd Apelacyjny na podstawie ustalonego w sprawie stanu faktycznego przyjął, że ubezpieczony wylegitymował się świadectwami pracy w szczególnych warunkach jako rybak morski (w T.) za okres od kwietnia 2009 r. do września 2010 r. i od kwietnia do października 2011 r. a nadto okresem czynnej pracy w Spółdzielni Pracy [...] „Z.” [...] od marca 1987 r. do marca 1997 r. Ogólny staż pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach wynosił więc 11 lat i 10 miesięcy.

Z zeznań świadków wynikało jednak, że w okresie zimowym przerwy w połowach trwały od listopada do kwietnia. Tylko sporadycznie w listopadzie można było jeszcze łowić i ponownie wypływało się w lutym. Według ubezpieczonego przerwy te trwały maksymalnie do 3 miesięcy. Stąd przyjmując, że średnio w każdym roku połowy były możliwe przez 9 miesięcy oraz że praca rybaka łodziowego na Zalewie Wiślanym jest tożsama z pracą morską rybaka, to po odjęciu 30 miesięcy od ogółem wykazywanego stażu, okres pracy ubezpieczonego jako rybaka morskiego skrócił się poniżej 10 wymaganych lat.

Sąd Apelacyjny przyjął, że do ustalenia okresów niewykonywania połowów mógł służyć sposób ustalania wynagrodzenia ubezpieczonego i znajdujące się w aktach organu rentowego karty jego wynagrodzeń. Wskazał na składnik wynagrodzenia zatytułowany „wynagrodzenie za dostarczaną rybę”, co również przemawiało za odmową uznania za okres faktycznego wykonywania stale i w pełnym wymiarze pracy miesięcy, za które ubezpieczony nie otrzymał tego składnika wynagrodzenia. Powyższe świadczy o tym, że ubezpieczony w 35 miesiącach nie wykonywał obowiązków rybaka, a w 5 miesiącach wykonywał ją w bardzo niewielkim rozmiarze. Po odjęciu tych miesięcy jego staż pracy w szczególnych warunkach jest zatem niższy niż wymagane ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1924 ze zm., dalej jako ustawa o emeryturach pomostowych) dziesięć lat pracy rybaka morskiego.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając wyrok w całości, ubezpieczony zarzucił naruszenie prawa materialnego, a to - art. 3 ust. 1 i 3 w związku z art. 4 pkt 2 i 3 oraz art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, a także § 4 i § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r.), przez nie przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej jako ubezpieczonemu, który wykonywał pracę jako rybak morski na wodach [...] Skarżący wniósł o uchylenie i zmianę zaskarżonego orzeczenia przez uwzględnienie odwołania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji oraz

zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów procesu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na konieczność dokonania jednoznacznej interpretacji wymienionych w podstawach skargi przepisów prawa, to znaczy udzielenia odpowiedzi na pytanie, „czy pracownikowi wykonującemu pracę rybaka morskiego, ale świadczącego pracę na wodach [...] można odliczać czas nie świadczenia pracy z powodu warunków pogodowych, to jest pojawienia się pokrywy lodowej”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Ponadto, zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarga kasacyjna jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się

na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego.

Odwołanie się do wniosku o potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź, że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231). Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może także sprowadzać się do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni, bądź w drodze zwykłego zastosowania przepisów prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5). Ponadto nie istnieje możliwość stwierdzenia, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, bądź występuje zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej prezentowanej przez skarżącego i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

W przedmiotowej sprawie po pierwsze, skarżący nie powołał przepisu prawa, którego wykładnia wywołuje wątpliwości, a nie jest rolą Sądu Najwyższego domyślanie się, które przepisy prawa - zdaniem autora skargi - budzą wątpliwości w zakresie ich wykładni, po drugie, kwestia zastosowania wskazanych przez skarżącego w ramach podstawy kasacyjnej przepisów ustawy o emeryturach pomostowych była przedmiotem analizy w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a po trzecie, na co zwraca uwagę Sąd Apelacyjny, ustawa z dnia 11 września 2019 r. o pracy na statkach rybackich (Dz.U. z 2019 r., poz. 2197) w art. 78 stanowi, że do prac w szczególnych warunkach, o których mowa w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, zalicza się prace wykonywane do dnia

wejścia w życie niniejszej ustawy przez marynarzy lub rybaków w rozumieniu przepisów dotyczących pracy na morzu, którzy wykonywali prace członków załogi statku rybackiego, w tym prace niezwiązane bezpośrednio z połowem, i byli pracownikami w rozumieniu art. 2 pkt 3 tej ustawy.

Nie można również pominąć, że w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 17 września 2015 r., III UZP 7/15 (LEX nr 1793677) oraz w wyroku z dnia 21 listopada 2016 r., II UK 403/15, (LEX nr 2182282), Sąd Najwyższy przyjął, że tylko prace rybaków morskich wykonywane w służbie pokładowej mogą zostać uwzględnione przy ustalaniu prawa do emerytury pomostowej, o której mowa w art. 8 (bądź art. 49 w związku z art. 8) ustawy o emeryturach pomostowych. Są to zaś wyłącznie prace wymagające stałego (w czasie wykonywania obowiązków służbowych) przebywania na pokładzie statku przeznaczonego do połowu ryb, bezpośrednio związane z kierowaniem tym statkiem (jego przemieszczaniem się po morzu) oraz realizowane również na pokładzie tego statku prace bezpośrednio związane z połowem ryb. W wyroku z dnia 11 marca 2021 r., I USKP 17/21 (LEX nr 3193877), Sąd Najwyższy przypomniał także, że w art. 3 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych nie chodzi o wymiar czasu pracy określony w umowie o pracę, lecz o wymiar czasu pracy faktycznie wykonywanej w narażeniu na czynniki ryzyka, które powodują, że dane prace są pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach. Dlatego też dla uznania, że praca jest wykonywana w szczególnych warunkach, nie wystarcza określenie w umowie o pracę, że pracownik został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na konkretnym stanowisku, z zajmowaniem którego związana jest jedynie (potencjalna) konieczność wykonywania prac wymienionych w wykazie prac w szczególnych warunkach, stanowiącym załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, ale niezbędne jest, aby prace takie rzeczywiście wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy, to jest codziennie i przez całą przewidzianą dla niego dniówkę roboczą. Za takim rozumieniem użytego w art. 3 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych pojęcia „w pełnym wymiarze czasu pracy” przemawia w szczególności to, że ustawodawca związał go z - również użytym w tym przepisie - sformułowaniem „pracowników wykonujących”, co jednoznacznie wskazuje, iż ów pełny wymiar czasu pracy nie wynika z samego tylko zatrudnienia na określonym stanowisku w pełnym wymiarze

czasu pracy, lecz jest związany z rzeczywistym „wykonywaniem” prac, o których mowa w ust. 1, w takim właśnie wymiarze czasu pracy. W pełni uprawnione jest zatem odwołanie się w omawianym zakresie do utrwalonej wykładni podobnych pojęć użytych w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., w myśl której praca w szczególnych warunkach, to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75; z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152; z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638).

Zważając na powołane orzecznictwo Sąd drugiej instancji nie zakwalifikował w całości spornego okresu pracy skarżącego do prac w szczególnych warunkach z uwagi na przerwy w wykonywaniu pracy rybaka morskiego w okresach zimowych, zaś w treści skargi kasacyjnej skarżący przyznał, że nie świadczył pracy (nie wykonywał połowu ryb) w tych okresach. Nie można zatem przyjąć, że występują rozbieżności w orzecznictwie, ponieważ wskazane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania orzeczenia zapadały w odmiennych stanach faktycznych. Natomiast wątpliwości skarżącego na tle sformułowanych w podstawach skargi przepisów prawa materialnego zostały wyjaśnione w judykaturze, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zamianę przyjętego przez Sąd Najwyższy stanowiska.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.